

страхування, інтегрувати результати міждисциплінарних досліджень та практичний досвід, а також краще сприяти сталому розвитку освітньої спеціальності. Що стосується методів навчання, необхідно постійно оновлювати методи викладання, проводити навчання з метою розвитку практичних здібностей та вводити в навчання нові випадки, щоб зробити зміст навчання яскравішим, стимулюючи інтерес студентів до навчання та підвищувати якість викладання.

Фінанси, банківська справа та страхування спрямовані на розвиток практичних та прикладних талантів, тому необхідно створити та покращити систему навчальних програм відповідно до фактичних потреб суспільства, щоб теоретичний рівень та практичні здібності студентів могли розвиватися одночасно. Необхідно раціонально організувати зміст навчання, науково розділити пропорції, звернути увагу на практичне застосування, змінити стару ситуацію, коли не звертають уваги на економіку, а також розвивати у студентів логічні здібності мислення та аналітичні здібності до вирішення проблем, збільшуючи зміст викладання фінансових дисциплін. У той же час необхідно не лише вивчати зміст предметів за спеціальністю, а й дотримуватись розвитку інформаційних технологій, збільшувати зміст інформаційних та комп'ютерних дисциплін в програмах, щоб студенти могли навчитися використовувати сучасні технології і дійсно покращити їхню здатність та якість адаптації до соціальних потреб.

Література

1. Загородній А.Г. Вознюк Г.Л. Фінансово-економічний словник. Львів: Львівська політехніка, 2011. 844 с. .
2. Сміт Дж. Джонсон М. Еволюція фінансової освіти: Погляд у майбутнє. Фінансовий Світ, 2020. 258 с.

Лях І.І.
головний економіст
Інститут економіки промисловості
НАН України
м. Київ, Україна

ІНВЕСТИЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОСИСТЕМИ В УМОВАХ ПОСТВОЄННОГО ЧАСУ

Сучасна модель ринку спільного інвестування, що склалася за останнє десятиліття, дає підстави визнавати, що сформована модель не була найкращою з точки зору реалізації інвестиційного потенціалу інститутів

спільного інвестування (ICI) і характеризувалась наявністю певних системних обмежень, структурних диспропорцій, проблем, що викликають необхідність розроблення відповідних заходів державного регулювання.

Залучення на національний та регіональний ринки іноземних інвестицій є необхідною умовою виходу країн з економічної кризи, в якій зараз знаходиться Україна. Тому необхідним стає дієве підтримуюче супроводження інвестиційних проєктів, яке сприятиме: покращенню іміджу України на світовому ринку капіталів, залученню довгострокових інвестицій, підвищенню рівня інноваційної активності в регіонах, а також підняттю інтенсивності міжнародної конкуренції за право володіння інтелектуальними інвестиціями.

До основних способів залучення інвестицій відносяться кредити та позики, гранти від держави та венчурні чи приватні інвестиції. Але останнім часом всесвітній досвід свідчить про вирішальну роль застосування саме венчурного капіталу у фінансуванні таких проєктів. Венчурні інвестиції передусім розглядаються в менеджменті як ефективний стратегічний чинник підвищення конкурентоспроможності та розвитку підприємства або запуску нового бізнесу.

У Розпорядженні Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 526-р «Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року» зазначено, що до структурних елементів національної інноваційної екосистеми відносять інвесторів, які не беруть безпосередньої участі в операційній діяльності, але фінансують її за рахунок власних коштів чи здійснюють управління фондами [1]. Визначено, що проблемою функціонування національної інноваційної екосистеми завжди був недостатній розвиток венчурного фінансування в Україні та правовий захист власності іноземних інвесторів.

Останні декілька років стали поворотними як для української економіки в цілому, так для її інноваційної екосистеми. Проведене ще довоєнне дослідження на основі збору та аналізу інформації щодо стану секторів приватного та венчурного капіталу свідчить, що протягом останніх років спостерігалось стабільне збільшення українського ринку інвестицій. Незважаючи на те, що у 2019 році пройшли вибори, тривала війна, а також в умовах запроваджених урядом карантинних обмежень для боротьби з пандемією COVID-19 в Україні, що разом з іншими факторами спричинили значний економічний спад у 2-му кварталі 2020р., протягом останніх років спостерігалась тенденція помірного та екстенсивного росту українського

сектору управління активами, переважно за рахунок *активності нових фондів* [2].

На тлі різкого зростання інфляції, посиленої повномасштабною військовою агресією РФ проти України у 2022 р. було зареєстровано 64 нових ІСІ, у т. ч. 6 – за 4-й квартал. Загальна кількість сформованих ІСІ, які досягли нормативу мінімального обсягу активів, зростала 5-й рік поспіль і на кінець грудня становила 1742 (за 4-й квартал -0,9%, за 2022 рік +1,8%).

Сукупні загальні активи діючих ІСІ, що перебували в управлінні КУА та досягли нормативів, у 4-му кварталі 2022 р. активи ІСІ зменшилися на 1,9% [3].

Вартість чистих активів (ВЧА) усіх сформованих ІСІ за увесь 2022р. зросла на 5,5%, до 412 614 млн. грн. У грудні вона була на 1,4% меншою, ніж у вересні, що частково зумовлено меншою кількістю звітів фондів. Вартість чистих активів усіх сформованих ІСІ у 3-му кварталі 2023 р. зросла на 6,4%. Це відбулося завдяки як *підвищенню вартості активів старіших фондів*, зокрема серед відкритих та *венчурних ІСІ*, так і прискореному створенню *нових венчурних КІФ* і незважаючи на загальне зменшення кількості (звітів) фондів за цей період. Із початку року сукупна ВЧА ІСІ додала 17,8%, за останній рік у вересні – 16,2%, а за два роки – 30,3% [4].

Як і для загальних активів сформованих ІСІ, зростання їхньої сукупної ВЧА відбулося в усіх секторах, окрім закритих фондів із публічним розміщенням. Найшвидше знову зросли чисті активи *венчурних фондів* (+6.7% за квартал). За 9 місяців 2023 р. вони додали 18,3%, а за рік – 17,1%. На дворічному проміжку ВЧА *венчурних ІСІ* зросла на 34,2%, цілком забезпечивши збільшення усієї галузі за цей період. На кінець вересня чисті активи *венчурних фондів* становили 96,4% сукупної ВЧА усіх ІСІ [4].

Вищенаведений аналіз українського ринку інвестицій дає підстави стверджувати, що незважаючи на несприятливі часи в умовах ведення повномасштабної війни у 2023 р. вдається тримати український сектор управління активами за рахунок *підвищення вартості активів старіших фондів*, зокрема серед *відкритих та венчурних ІСІ*.

Є привабливим той факт, що розвиток венчурних інвестиційних фондів в Україні фокусується, як і у довоєнні роки, у регіонах-лідерах за вкладом в економічний розвиток країни. Як і раніше, спостерігається зростання рівня концентрації фондів венчурного бізнесу переважно в столиці та Київській області, питома вага яких у загальній кількості ІСІ завжди становила майже 75-80% [3-4], що призводить до виникнення питання *регіональної асиметрії*

щодо надання фінансових послуг ІСІ та створення низки проблем від впливу такої асиметрії на трансформацію регіонального розвитку України.

Для покращення взаємовідносин між українською та глобальною венчурною екосистемою, була створена **Українська асоціація венчурного та приватного капіталу (UVCA)**, метою якої стало поширення інформації про можливості інвестування в Україні та багатовекторної підтримки інвесторів у всіх аспектах діяльності, яка є членом Invest Europe. До UVCA входить майже 50 членів (дев'ять з яких приєдналися у 2023 воєнному році), під управлінням яких знаходиться майже \$5 млрд., що є дуже вагомими цифрами. Зазначимо, що за годи роботи з'явилася національна інноваційна екосистема, яка здатна підтримувати молодих інноваторів, які вміють створювати міжнародно визнані інноваційні продукти. За даними UVCA, з початку 2022 р. і до першого кварталу 2023р. укладено 199 угод з українськими компаніями на \$881 млн. (але кількість більша, адже немало угод не розкривають суму інвестицій). Важливим результатом спільної роботи держави та UVCA став той факт, що у 2022 р. Україна зайняла 6 місце в Центрально-Східній Європі за обсягом венчурного фінансування [5].

Висновки. Венчурний капітал завжди, а особливо в останні довоєнні роки та майже у два повоєнні роки, продовжує приймати й розділяти ризики. Україна володіє пристойним кредитом довіри інвесторів завдяки численним успішним угодам співінвестування, у яких взяли участь майже 300 іноземних фондів. Поточна ситуація в країні, хоча і є надскладною, але праця інститутів спільного інвестування допомагає розвитку нових можливостей, стимулює і прискорює випуск інновацій, а саме, запускає механізми стимулювання інвестицій у повоєнному відновленні країни. Спостерігається, як багаторазово зросла потреба у високотехнологічній продукції промисловості, яка у прийдешньому дасть можливість прискорити відродження повноцінної воєнної індустрії.

Для вирішення питання регіональної асиметрії щодо надання фінансових послуг ІСІ у поствоєнний час, перш за все, увага повинна приділятися значному посиленню взаємодії всіх інститутів спільного інвестування, з одного боку, та інвесторів і емітентів цінних паперів, з іншого боку, що сприятиме: забезпеченню ефективності інвестування; залученню коштів інвесторів в активи з метою отримання прибутку від діяльності спільного інвестування; забезпеченню прибутковості вкладень та приросту інвестицій, вкладених учасниками. Саме створення відповідної сучасної національної екосистеми інноваційного інвестування, яка відкриє усім охочим доступ до фінансових послуг, що надаються ІСІ, усім потенційним

інвесторам на ринку цінних паперів (громадянам та бізнес-спільноті країни) незалежно від регіональної приналежності, сприятиме усуненню регіональної асиметрії.

Література

1. Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 526-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text>
2. Лях І. Можливості венчурного фінансування в умовах інтеграції України до європейського інноваційного простору. // *Вісник економічної науки України*. 2020. № 2 (39). С. 75-79. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.2\(39\).75-79](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.2(39).75-79)
3. Огляд діяльності індустрій управління активами інституційних інвесторів та адміністрування пенсійних фондів в Україні. Страхові компанії. 4-й квартал та весь 2022 рік. URL: <https://www.uaib.com.ua>
4. Огляд діяльності індустрій управління активами інституційних інвесторів та адміністрування пенсійних фондів в Україні. Загальні результати. 3-й квартал та весь 2023 рік. URL: <https://www.uaib.com.ua>
5. 9 років Українській асоціації венчурного та приватного капіталу URL: <https://uvca.eu/uk/news/9-rokiv-ukrainyskiiyi-asocsiacsiiy-venchurnogo-ta-privatnogo-kapitalu>

Лях О.В.

к.е.н., ст. дослідник

Інститут економіки промисловості НАН України

м. Київ, Україна

ФОРМУВАННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗОВАНОГО ТА РОЗПОДІЛЕНОГО ВИРОБНИЦТВА ЯК НАПРЯМОК ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ТА ПОСИЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ

Пандемія коронавірусу COVID-19, політичний зсув у основних гравців глобальної економіки в бік протекціонізму, війни в Східній Європі та на Близькому Сході – все це продемонструвало високу ступінь вразливості географічно інтенсивних економічних зв'язків та ланцюгів постачання і навіть загрозу майбутньої фрагментації світової економіки [1, с. 76; 2, с. 2]. Традиційний спосіб виробництва окремих деталей, компонентів, готових товарів та їх доставки за різними географічними напрямками вкрай нестійкий у теперішньому світі. Пошуки альтернативних шляхів постачання, як правило, призводять до більш високих витрат на доставку. З цих причин сучасним трендом в глобальній економіці стали намагання більшості представників промислового бізнесу зменшити кількість ланок у ланцюгах постачання та укоротити їх «плече», шляхом так званого решорінгу та локалізації виробництва, яке раніше було перенесено в країни з більш